

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

(протокол № 10 від 18 грудня
2024 р.)

ВВЕДЕНО В ДІЮ

з 18 грудня 2024 (дата)

Ректор

(підпис) _____ (прізвище та ініціали)
(наказ № 866 від
«18» грудня 2024 р.)

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
«ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА В УМОВАХ
НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ (ПРАКТИЧНІ ДІЇ ТА ПІДТРИМКА)»
для педагогічних працівників закладів дошкільної освіти**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма підвищення кваліфікації «Психолого-педагогічна підтримка в умовах надзвичайної ситуації (практичні дії та підтримка)» для педагогічних працівників закладів дошкільної освіти (далі – Програми) розроблена на основі типової освітньої програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної освіти «Психолого-педагогічна підтримка дітей, батьків та педагогів в умовах надзвичайної ситуації» (наказ Міністерства освіти і науки України від 21.04.2023 № 461).

Актуальність розроблення Програми є надзвичайно високою, враховуючи сучасні виклики та потреби суспільства. Програма є важливою для забезпечення стійкості, емоційного благополуччя та адаптації всіх учасників освітнього процесу, особливо в умовах кризових ситуацій, як-от військових конфліктів, пандемії, екологічних катастроф та інших надзвичайних подій. Зокрема, під час надзвичайних ситуацій діти часто переживають страх, тривогу, стрес, що може впливати на їх психічне здоров'я та розвиток. Педагоги мають володіти навичками, щоб розпізнати ці стани та допомогти дітям адаптуватися і стабілізуватися. В умовах надзвичайних ситуацій важливо не лише підтримувати дітей, але й допомагати батькам, які самі можуть стикатися з труднощами і потребувати порад та підтримки у вихованні дітей у кризових умовах. Професійна діяльність в стресових умовах може призвести до психологічного вигорання серед педагогів. Запропонована Програма спрямована на допомогу педагогічним працівникам щодо збереження їхньої професійної мотивації, аналізу ресурсів для підтримки себе та своїх колег.

Отже, програма підвищення кваліфікації з питань психолого-педагогічної підтримки учасників освітнього процесу є необхідним інструментом для забезпечення якості освіти та емоційного благополуччя всіх учасників освітнього процесу в умовах кризових ситуацій.

Діти дошкільного віку чутливо реагують на емоційний стан дорослих. Якщо дорослим бракує психологічного ресурсу, їм важко забезпечити дітям належну підтримку. Ефективна робота з дітьми можлива тільки тоді, коли дорослі проявляють впевненість, спокій і надійність. У воєнний час особливо важливо, щоб дорослі об'єднували зусилля для захисту дітей від насильства, принижень та забезпечували їх доступ до якісної освіти, підтримували розвиток природних життєвих навичок. Заклади дошкільної освіти повинні бути комфортним і безпечним простором, де дітей розуміють і підтримують. Саме в такому середовищі діти вчаться взаємодіяти з іншими, спілкуватися з однолітками та дорослими.

У зв'язку з цим постає потреба у набутті педагогічними працівниками закладів дошкільної освіти компетентностей щодо надання психолого-педагогічної підтримки учасникам освітнього процесу в умовах надзвичайної ситуації, зокрема пов'язаної із розгортанням воєнних дій на території України.

Програма розроблена згідно з положеннями чинного законодавства України (Конвенція ООН про права дитини, Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю; закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», Базовий компонент дошкільної освіти, що є Державним стандартом дошкільної освіти в Україні).

Мета освітньої програми: формування та вдосконалення загальних і

професійних компетентностей педагогічних працівників закладів дошкільної освіти, для створення, підтримки та розвитку здорового, безпечного, сприятливого й інклюзивного освітнього середовища, а також для забезпечення психолого-педагогічної підтримки учасникам освітнього процесу в кризових умовах, зокрема в умовах воєнних дій.

Основні завдання програми:

активізувати розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників закладів дошкільної освіти з питань психолого-педагогічної підтримки дітей, батьків та педагогів для ефективного виконання своїх обов'язків в умовах надзвичайних ситуацій, зокрема під час воєнних дій;

формування навички психологічної стійкості педагогічних працівників закладів дошкільної освіти для вміння управляти власними емоційними станами та надавати підтримку дітям у подоланні тривоги, страху та інших емоційних проявів під час надзвичайних ситуацій;

навчити педагогічних працівників дошкільних закладів освіти надавати консультативну допомогу батькам, підтримуючи їх у кризових умовах і сприяючи розвитку конструктивних взаємодій з дітьми;

удосконалити вміння добирати ефективні форми, методи та практики для створення, підтримки та розвитку здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища та надання психолого-педагогічної підтримки учасникам освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Загальні очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- сучасних тенденцій розвитку освіти загалом;
- вікових та індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку.
- методів створення емоційно безпечного та сприятливого середовища для розвитку дітей;
- принципів індивідуального підходу до кожної дитини;
- особливостей організації ефективної комунікації з батьками для створення партнерської моделі виховання дітей дошкільного віку;

Уміння:

- враховувати індивідуальні потреби та інтереси дітей, адаптуючи освітні програми до їхніх особливостей;
- ефективно комунікувати з дітьми, батьками та колегами;
- забезпечувати ефективну співпрацю та командну роботу з колегами, батьками та іншими учасниками освітнього процесу для досягнення спільних цілей;
- створювати інклюзивне середовище, де кожна дитина, незалежно від особливостей розвитку, відчуває себе частиною колективу;

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- професійна мобільність та гнучкість;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- інклюзія та безбар'єрність;
- партнерство з батьками та громадою;
- професійна етика, рефлексія та саморозвиток.

Укладачі програми	Антоніна Михайлівна Шевченко , завідувач кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат психологічних наук; Олена Іванівна Алексєєва , доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат психологічних наук
Найменування програми	Освітня програма підвищення кваліфікації «Психолого-педагогічна підтримка в умовах надзвичайної ситуації (практичні дії та підтримка)» для педагогічних працівників закладів дошкільної освіти
Мета програми	Мета формування та вдосконалення загальних і професійних навичок педагогічних працівників закладів дошкільної освіти, для створення, підтримки та розвитку здорового, безпечного, сприятливого й інклюзивного освітнього середовища, а також для забезпечення психолого-педагогічної підтримки учасникам освітнього процесу в кризових умовах, зокрема в умовах воєнних дій.
Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Вихователі, вихователі-методисти, музичні керівники, інструктори з фізичної культури закладів дошкільної освіти
Обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або кредитах ЄКТС	15 год / 0,5 ЄКТС (14 аудиторних годин, 1 годин – самостійна робота)
Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться	Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.04, ЗК.05. Професійні компетентності: А1 Прогностична (А1.1); А2 Організаційна (А2.1, А2.3, А2.4); А3 Оцінювально-аналітична (А3.2); А.4 Предметно-методична (А4.1); Б1 Здоров'язбережувальна (Б1.2); В1 Психо-емоційна (В1.1, В1.2); В2 Педагогічне партнерство (В2.1, В2.2, В2.3); В3 Морально-етична (В3.1); Г1 Здатність до навчання впродовж життя (Г1.1, Г1.2); Г2 Інформаційно-комунікаційна (Г2.1, Г2.2, Г2.3).
Строки виконання програми	Календарний рік
Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Сертифікат про підвищення кваліфікації
Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	сайт: https://www.kristti.com.ua/

Зміст програми

№ з/п	Назва та зміст навчального модуля	Всього годин	Аудиторні			
			Лекції	Семінари	Практичні	Самостійна робота
1.	Вплив війни на дітей та дорослих	2	2	—	—	—
2.	Базові підходи до надання першої психологічної допомоги у роботі вихователя	2	—	—	2	—
3.	Травма-чутливі практики – розпізнавання травми та безпечне реагування на неї	2	—	—	2	—
4.	Формування стійкості до стресу у дітей та дорослих	2	—	—	2	—
5.	Створення безпечного освітнього середовища в умовах закладу дошкільної освіти	2	—	—	2	—
6.	Підтримка дітей з особливими освітніми потребами у період війни	2	2	—		—
7.	Сучасні виклики у питаннях безпеки фізичної та психологічної безпеки	1	—	—	2	1
		15	4		10	1

Тема 1. Вплив війни на дітей та дорослих

Основні форми впливу війни на психічне здоров'я. Вплив війни на дітей. Реакції дітей різного віку на війну. Вплив війни на дорослих. Емоційне та психічне здоров'я дорослих. Соціальні та економічні наслідки війни для суспільства. Методи підтримки дітей та дорослих у період війни. Психологічні техніки для зниження тривожності.

Тема 2. Базові підходи до надання першої психологічної допомоги у роботі вихователя

Поняття про першу психологічну допомогу. Мета і завдання першої психологічної допомоги. Ключові принципи роботи з дітьми в стані дистресу. Види допомоги, яких потребують діти. Врахування вікових та особистісних відмінностей у роботі з дітьми.

Тема 3. Травма-чутливі практики – розпізнавання травми та безпечне реагування на неї.

Практики, які допомагають виявити дітей, котрі потребують допомоги. Підходи та методи, які допомагають ідентифікувати психологічну травму у дітей. Надання підтримки в безпечний і конструктивний спосіб. Травма-чутливі практики, орієнтовані на створення підтримуючого, безпечного середовища для осіб, які пережили травмуючі події, такі як військова або інша кризова ситуація.

Тема 4. Формування стійкості до стресу у дітей та дорослих.

Поняття стрес. Розуміння стресу. Розвиток стійкості до стресу. Психологічні техніки для подолання стресу. Самопідтримка. Профілактика вигорання. Роль стресостійкості у повсякденному житті. Основні підходи до формування стресостійкості у дорослих та дітей.

Тема 5. Створення безпечного освітнього середовища в умовах закладу дошкільної освіти.

Визначення поняття «безпечне освітнє середовище» в умовах дошкільної освіти. Фізична безпека у закладі дошкільної освіти. Психологічна безпека в освітньому середовищі. Здоров'я та безпека дітей. Підготовка персоналу та взаємодія з батьками. Використання сучасних технологій у забезпеченні безпеки.

Тема 6. Підтримка дітей з особливими освітніми потребами у період війни.

Когнітивний та функціональний регрес як наслідок травми у дітей. Шляхи відновлення необхідних навичок. Підтримка батьків та надання необхідних рекомендацій щодо розвитку дитини з ООП.

Тема 7. Сучасні виклики у питаннях безпеки фізичної та психологічної безпеки.

Поняття та значення фізичної та психологічної безпеки. Основні загрози фізичній та психологічній безпеці. Психологічні механізми адаптації до сучасних викликів. Стратегії подолання стресу: адаптивні та деструктивні способи. Методи забезпечення фізичної та психологічної безпеки. Розвиток навичок психологічної стійкості, особистого захисту.

Питання для самостійного опрацювання

1. Основні ознаки стресу та емоційних розладів у дітей, батьків і педагогічних працівників.
2. Стратегії психолого-педагогічної підтримки, які можуть бути ефективними для дітей дошкільного віку в умовах кризових ситуацій, зокрема в під час воєнних дій.
3. Організація психологічної підтримки для батьків, в умовах пов'язаних з надзвичайними ситуаціями.
4. Методи допомоги дітям і педагогам у подоланні стресу та тривоги.
5. Забезпечення безпечного і здорового середовища в умовах надзвичайних ситуацій.
6. Створення ефективної системи взаємодії між педагогами, батьками та дітьми для надання психологічної підтримки.

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Безпечне освітнє середовище закладу освіти: нові виміри безпеки. URL: <https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-novi-vim> (дата звернення: 25.03.2024).
2. Глушко О., Джурило А., Кравченко С. та ін. Освіта в реаліях війни: орієнтири міжнародної спільноти: оглядове видання / за заг. ред. О. Локшиної, О. Топузова. Нац. акад. пед. наук, Ін-т педагогіки НАПН України. Київ: Пед. Думка. 2022. 66 с. URL: <https://is.gd/b1dG3X> (дата звернення: 25.03.2024).
3. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі: Указ Президента України від 25.05.2022 № 195/2020. URL: <https://is.gd/VAZWJ0> (дата звернення: 25.03.2024).
4. Психічне здоров'я особистості: підручник для вищих навчальних закладів / С.Д. Максименко, Я.В. Руденко, А.М. Кушнерьова, В.М. Невмержицький. Київ: «Видавництво Людмила», 2021. 438 с
5. Рекомендації щодо організації укриття в об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту персоналу та дітей (учнів, студентів) закладів освіти: додаток до листа ДСНС від 14.06.2022 № 03–1870/162–2. URL: <https://is.gd/Gobwlf> (дата звернення: 26.07.2023).